

Tábor nucených prací - báňský PtP Petřvald

25.2.2016

Úvodem

Jednou ze smutných kapitol naší novodobé historie jsou příběhy lidí z 50-tých let minulého století, kteří byli z rozhodnutí všemocných akčních trojek a pětetek zbaveni zbytků svých práv zavlčením do tehdy vznikajících táborů nucených prací. Stalo se tak několikrát i v naší rodině.

Historie

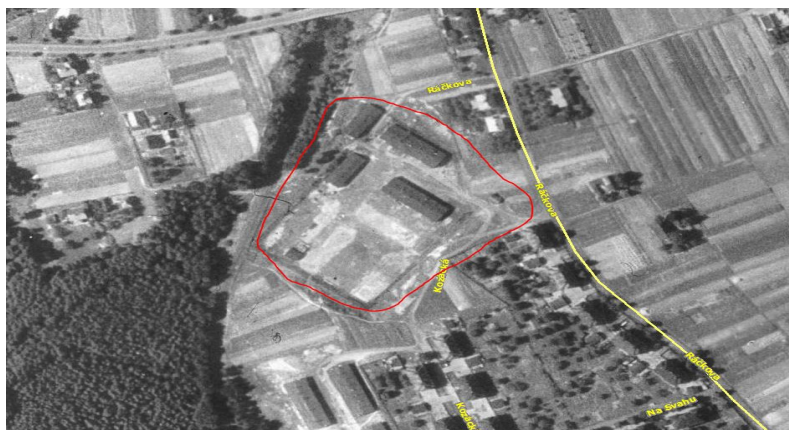
Přelom 40-tých a 50-tých let 20-tého století byl dobou velkých změn. Poválečná obnova vedená, od roku 1948 již plně v režii Stalinovi oddané KSČ potřebovala najednou tisíce lidí do těžkého průmyslu a dolů. Zároveň také vyhlásila válku vlastnímu lidu, těm, kdo ne dost hlasitě projevovali nadšení z nových poměrů. Zvláště, když nebyli toho správného třídního původu. Úkolem akčních trojek a pětetek bylo takovéto osoby vyhledávat, dokonce byly povinné kvoty, kolik třídních nepřátel se musí každý měsíc najít. Hledaly a nacházely, další pak už bylo velmi jednoduché – odvléci, zařadit na nucenou práci (tedy umístit do těžkého průmyslu a dolů, dostat tak pracovní sílu tam, kde ji nejvíce potřebovali) a to vše rychle, bez průtahů, soudů a jiných vykořisťovatelských institucí. Plán to byl krutý, vyřešilo se hned několik věcí naráz – porazit a izolovat „nepřátele“ vlasti a dostat lidi do dolů a hutí na jakkoli dlouhou dobu.

Báňský PtP Petřvald

Již za okupace byly v katastru Petřvaldu u Karviné minimálně dva tábory, kdy byli drženi váleční zajatci, kteří pracovali jako horníci v tamních dolech. Jednalo se o zajatce sovětské (celkem 19 zajatců střežených vojskem 1. kompanie LS Batalion 559) a zajatce italské (celkem 420 zajatců, drženi měli být v „barácích po levé straně od silnice Petřvald-Moravská Ostrava“).

Ostravsko důsledkem válečných událostí opustilo mnoho obyvatel. Poválečné obnově tak chyběli mimo jiné i horníci. Dolu Hedvika se hned na začátku 50-tých let dostalo mnoho nových sil, v případě těch, o kterých píše - ostře proti jejich vůli.

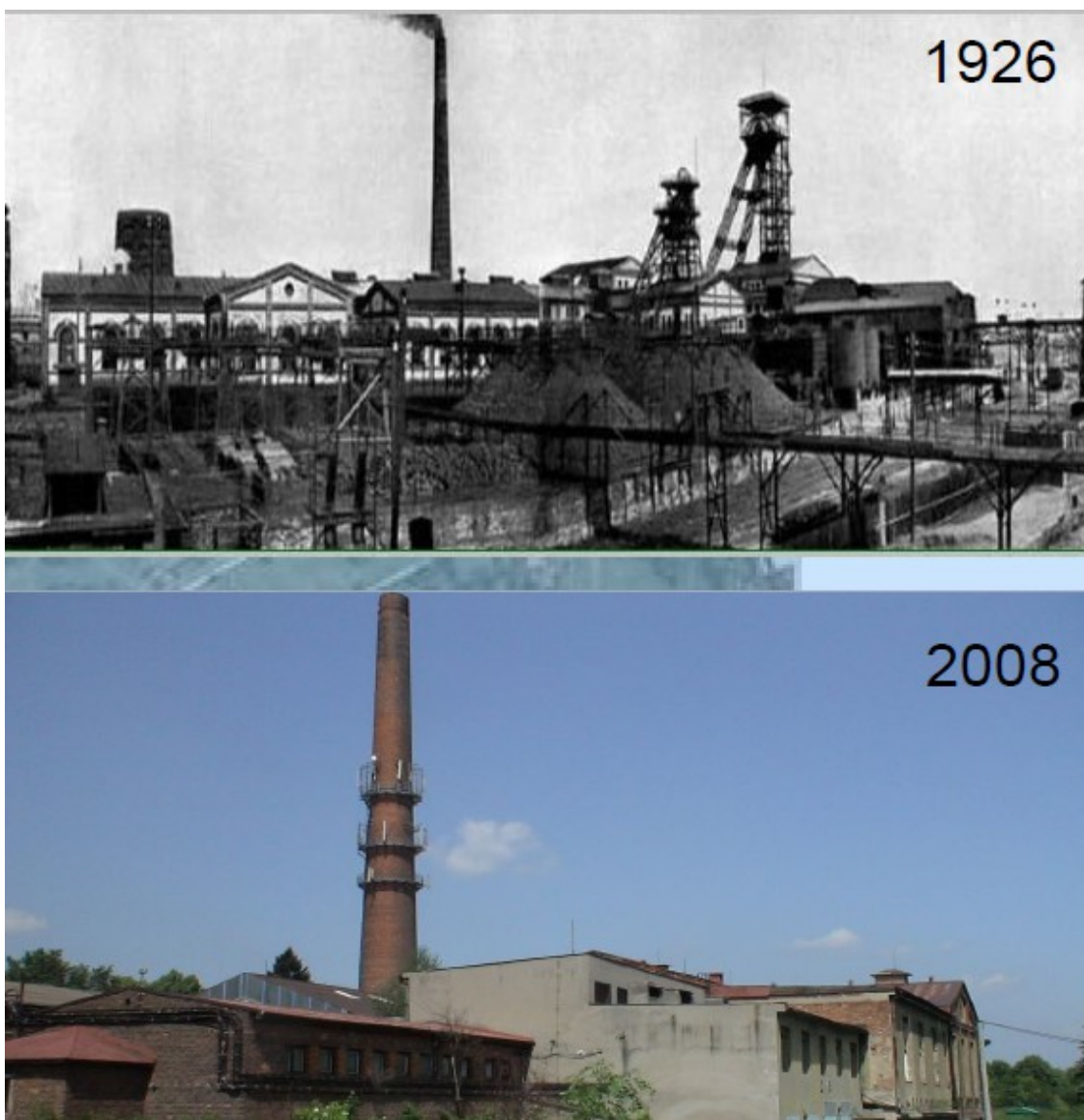
Právě po levé straně silnice Petřvald Moravská Ostrava vyrostly baráky báňského PtP, pravděpodobně přesně v místě bývalého zajateckého tábora. Máme svědectví petřvaldského lokálního patriota, bývalého horníka, který tuto dobu ještě pamatuje. Máme také leteckou fotografii místa po levé straně oné silnice z roku 1949. Jsou na ní vidět 4 baráky a vypadá to, že další 3 - 4 se začínají stavět (N 49°48.99930', E 18°21.68050') :

Dnes je na tomto místě postavena solární elektrárna, po lágru ani stopy. Dle sdělení místních tam baráky byly ještě koncem 50-tých let, to v nich již za trochu jiných podmínek byli ubytováváni báňští brigádníci, bylo to něco jako podniková ubytovna.

Na Hedvice

Jáma Hedvika je doslova historickým pojmem, starý důl původně v majetku rodiny Larischů, nakonec součást důlního komplexu Julis Fučík. Provoz skončil z důvodu vytěžení na přelomu 70-tých a 80-tých let, pak nějakou dobu zařízení dolu chátralo, a trochu s nadsázkou řečeno – když se nikdo neměl k tomu, aby zařízení vytěženého dolu odstranil, pohřbila se těžní věž a těžební budova sama propadením do hlubin, kde spočívá zahrnuta hlušinou dodnes. Toto zřícení není žádný výmysl, stalo se tak opravdu nečekaně a rychle. Je v tom i cosi symbolického...

Jáma Hedvika v roce 1926 a v roce 2008.

Důl byl zdrojem obživy pro několik generací horníků. Museli k němu mít zvláštní vztah. Mohu potvrdit, že onen lokální patriot, který na Hedvice strávil jako horník celý život, hovořil o dole se zvláštní úctou a musím říci, že i s láskou a respektem (hloubka 766m !).

Svůj vztah měli k Hedvice i příslušníci báňského PtP v první polovině 50-tých let. Nebyli to ovšem mužové, kteří by si havířinu vybrali jako své povolání. V lágru byli synové z dobře etablovaných prvorepublikových rodin, synové sedláků, duchovní, vojáci navrátilší se z bojišť druhé světové války. A také různí kriminální živlové a nacističtí zločinci. Nevěděli, jak dlouho budou muset takto otročit. Zpočátku prý na dva roky, které když vypršely byla lhůta změněna na „neurčito“, objevilo se označení „NN“ = návrat nežádoucí. Bylo dost nešťastníků už nevydrželi tento psychický nátlak a ukončili svůj život sebevraždou !

PtP-áků, kteří na Hedvice otročili počátkem 50-tých let už asi dnes nebude mnoho naživu. Když na místo přijedu porozhlédnu se a zase jedu dál, cítím, že opouštím místo, kde se mnoho trpělo, na těle i na duši. Pevně doufám, že se tam ale našla chvíle pro legraci i kontemplaci, že těm, kteří tímto infernem prošli nezůstala na srdci jen hořkost. Určitě tomu tak bylo, to by snad ani nemohli přežít ! Někteří celé 4 roky (1950 – 1954), aniž by věděli, jak dlouho budou muset na Hedvice fárat.

Na fotografii je můj otec Vladimír Vůjta, jeden z oněch petřvaldských PtP-áků, vyfotografován kdovíjak potajmu. V době pořízení fotografie mu bylo 27 let. Vysokoškolsky vzdělaný člověk, ovládající několik světových jazyků, s pracovními zkušenostmi v oboru přesného strojírenství nabytých v zahraničí – ale také syn prvorepublikového statkáře. Za to 4 roky otrokem na Hedvice. Ještě ke všemu zřejmě následkem úrazu při závalu předčasně umírá roku 1973 ve svých 47-mi letech.

Tomáš Vůjta